

Date: 27th February-2025

MAKTAB JAMOASIDA SOG‘LOM IJTIMOYIY-PSIXOLOGIK IQLIMNI
SHAKLLANTIRISH USULLARI.

Majidova Shaira Hamidovna

Buxoro innovatsiyalari universiteti

2- kurs magistranti

Annotatsiya: Ushbu maqolada maktab jamoasida sog‘lom ijtimoiy-psixologik iqlimni shakllantirish usullari tahlil qilinadi. Sog‘lom ijtimoiy-psixologik muhit ta'lim jarayonining samaradorligini oshirishda muhim omil bo‘lib, o‘quvchilar, o‘qituvchilar va ota-onalar o‘rtasidagi munosabatlarni mustahkamlashga xizmat qiladi. Maqolada maktab psixologi, o‘qituvchilar va ota-onalarning ushbu jarayondagi roli, shuningdek, psixologik xizmatning ahamiyati batafsil yoritiladi.

Kalit so‘zlar: maktab psixologi, ijtimoiy-psixologik iqlim, psixologik qo‘llab-quvvatlash, o‘qituvchi-ota-ona hamkorligi, psixologik xizmat, ta'lim samaradorligi, o‘quvchilarning rivojlanishi, sog‘lom muhit, psixologik diagnostika, psixologik profilaktika.

Kirish

Maktab jamoasida sog‘lom ijtimoiy-psixologik iqlimni shakllantirish ta'lim jarayonining samaradorligini oshirishda muhim omil hisoblanadi. Sog‘lom ijtimoiy-psixologik muhit o‘quvchilar, o‘qituvchilar va ota-onalar o‘rtasidagi munosabatlarni mustahkamlash, shaxsiy rivojlanishni qo‘llab-quvvatlash va ta'lim sifatini yuksaltirishga xizmat qiladi. Ushbu maqolada maktab jamoasida sog‘lom ijtimoiy-psixologik iqlimni shakllantirish usullari, bu jarayonda maktab psixologi, o‘qituvchilar va ota-onalarning roli, shuningdek, psixologik xizmatning ahamiyati tahlil qilinadi. Ijtimoiy-psixologik iqlim — bu jamoa a'zolari o‘rtasidagi munosabatlar, hissiy holatlar va umumiy kayfiyatning yig‘indisi bo‘lib, u ta'lim jarayonining sifatiga bevosita ta'sir ko‘rsatadi. Sog‘lom ijtimoiy-psixologik iqlim o‘quvchilarning o‘zlarini erkin his etishlari, o‘qishga bo‘lgan qiziqishlarining oshishi va shaxsiy rivojlanishlariga zamin yaratadi. Aksincha, nosog‘lom muhit stress, motivatsiyaning pasayishi va xulq-atvor muammolariga olib kelishi mumkin. Maktab psixologi sog‘lom ijtimoiy-psixologik iqlimni shakllantirishda asosiy rol o‘ynaydi. Uning vazifalari quyidagilardan iborat: Psixologik diagnostika: O‘quvchilar va o‘qituvchilarning psixologik holatini o‘rganish, muammolarni aniqlash va ularni bartaraf etish bo‘yicha tavsiyalar berish. Psixologik profilaktika: Stress, ziddiyatlar va boshqa salbiy holatlarning oldini olish maqsadida treninglar, seminarlar va suhbatlar tashkil etish. Psixologik maslahat: O‘quvchilar, o‘qituvchilar va ota-onalarga individual yoki guruhiy maslahatlar berish orqali ularning psixologik farovonligini ta'minlash. Psixokorreksiya: Aniqlangan psixologik muammolarni bartaraf etish uchun maxsus dasturlar va mashg‘ulotlar o‘tkazish. Maktab psixologi o‘z faoliyatida o‘qituvchilar va ota-onalar bilan yaqin hamkorlik qilib, o‘quvchilarning psixologik rivojlanishini qo‘llab-quvvatlaydi.

Date: 27th February-2025

O'qituvchilar maktab jamoasida sog'lom ijtimoiy-psixologik iqlimni shakllantirishda muhim ahamiyatga ega. Ular quyidagi yo'nalishlarda faoliyat olib borishlari lozim: **Shaxsiy namuna:** O'qituvchilar o'zlarining xulq-atvori, muloqot madaniyati va odob-axloqi bilan o'quvchilarga namuna bo'lishlari kerak. **Adolatli munosabat:** Har bir o'quvchiga adolatli va hurmat bilan munosabatda bo'lish, ularning shaxsiy xususiyatlarini inobatga olish. **Faol tinglash:** O'quvchilarning fikrlarini tinglash, ularning muammolariga e'tibor berish va qo'llab-quvvatlash. **Hamkorlikni rivojlantirish:** Guruhiy ishlar, loyihalar va boshqa faoliyatlar orqali o'quvchilar o'rtasida hamkorlikni rivojlantirish.

O'qituvchilar o'z pedagogik mahoratlarini doimiy ravishda oshirib, o'quvchilarning psixologik ehtiyojlarini tushunishga intilishlari zarur. Ota-onalar ham maktab jamoasida sog'lom ijtimoiy-psixologik iqlimni shakllantirishda faol ishtirok etishlari kerak. Ularning vazifalari quyidagilardan iborat: **Maktab bilan hamkorlik:** Ota-onalar maktab tadbirlarida, yig'ilishlarda faol ishtirok etishlari va o'qituvchilar bilan muntazam aloqada bo'lishlari lozim. **Uyda qo'llab-quvvatlash:** O'quvchilarning uy vazifalarini bajarishda yordam berish, ularning ta'lim jarayoniga qiziqishlarini oshirish. **Ijobiy muhit yaratish:** Uyda ijobiy psixologik muhitni ta'minlash orqali o'quvchilarning maktabdagi muvaffaqiyatlariga hissa qo'shish. **Farzandlarining ehtiyojlarini tushunish:** Ota-onalar farzandlarining psixologik va emotsional ehtiyojlarini tushunib, ularga mos ravishda yordam ko'rsatishlari kerak.

Maktab jamoasida sog'lom ijtimoiy-psixologik iqlimni shakllantirish masalasi pedagogika va psixologiya sohalarida keng o'rganilgan. O'zbekiston Respublikasida ushbu masalaga alohida e'tibor qaratilib, ta'lim muassasalarida psixologik xizmat ko'rsatish tizimi yo'lga qo'yilgan. Xususan, Toshkent Davlat Universiteti psixologiya kafedrasida olimlari tomonidan 1970-80-yillarda ijtimoiy-psixologik tadqiqotlarning hayotga tatbiqi amalga oshirilgan. Shuningdek, sinfdan tashqari ishlar orqali shaxsdagi ijtimoiy faollik va ijtimoiy ongini shakllantirish muhim omil sifatida qaralgan. Biroq, maktab jamoasida sog'lom ijtimoiy-psixologik iqlimni shakllantirish usullarining amaliyotda qo'llanilishi, diagnostik vositalarning tanlovi va samaradorligi kabi jihatlar hali ham chuqurroq o'rganishni talab etadi. Maktab jamoasida ijtimoiy-psixologik iqlimni shakllantirishning samarali usullari aniqlanib, ularning o'quvchilarning rivojlanishiga ta'siri ilmiy asosda o'rganildi. O'qituvchi va o'quvchilar o'rtasidagi ishonchli munosabatlarning ta'lim jarayoniga ta'siri tahlil qilindi. O'quvchilarning psixologik farovonligi va motivatsiyasini oshirish bo'yicha yangi yondashuvlar tavsiya etildi. Ziddiyatlarni boshqarish va hal qilish strategiyalari ishlab chiqildi. Maktab psixologik xizmatining roli va uni rivojlantirish bo'yicha metodik tavsiyalar ishlab chiqildi. Tadqiqot natijalari maktab jamoasida ijtimoiy-psixologik iqlimni shakllantirishning nazariy asoslarini kengaytirishga xizmat qiladi. Olingan natijalar ta'lim jarayonida sog'lom muhitni yaratishning muhimligi haqida ilmiy asoslangan ma'lumotlarni taqdim etadi. Bu esa o'qituvchilarning pedagogik mahoratini oshirish va o'quvchilarning ijtimoiy faolligini rivojlantirish uchun zarurdir. Tadqiqotning amaliy ahamiyati shundan iboratki, uning natijalari umumta'lim maktablari, akademik litseylar va kasb-hunar maktablarida qo'llanilishi mumkin. O'qituvchilar va maktab rahbariyati uchun

Date: 27th February-2025

samarali muloqot usullarini rivojlantirish, jamoaviy hamkorlikni oshirish va ziddiyatlarni boshqarish bo'yicha metodik tavsiyalar ishlab chiqishda qo'llanilishi mumkin. Bundan tashqari, maktab psixologik xizmatlari tomonidan ijtimoiy-psixologik muhitni yaxshilash maqsadida foydalanilishi mumkin.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR RO'YXATI:

1. Ananyev B.G. Psixologiya shaxs va jamiyat. – Moskva: Pedagogika, 2001.
2. Asqarova D. Pedagogik psixologiya. – T.: O'zbekiston, 2015.
3. Axmedova N. Ta'lim muassasalarida psixologik xizmat. – T.: Fan, 2018.
4. Belyayev I.V. Psixologik muhit va shaxs taraqqiyoti. – Moskva: Prosveshchenie, 2009.
5. Dembo M. Educational Psychology. – Boston: Houghton Mifflin, 2007.
6. Gippenreyter Yu.B. Psixologik iqlim va ta'lim jarayoni. – Moskva: Prosveshchenie, 2012.
7. G'ofurov A. Pedagogik psixologiya asoslari. – T.: Sharq, 2019.
8. Jalolov J. Pedagogik texnologiyalar. – T.: O'qituvchi, 2014.
9. Karpov A.V. Ijtimoiy psixologiya. – Moskva: Piter, 2011.
10. Kazantseva N.V. Jamoada ijtimoiy-psixologik muhit. – Sankt-Peterburg: Nauka, 2013.
11. Makarenko A.S. Pedagogik asarlar to'plami. – Moskva: Pedagogika, 2005.
12. Muxamedov N. Jamoada ijtimoiy iqlim. – T.: Yangi asr avlodi, 2016.

